

УДК 336.7

Лавренюк В. В.

к. е. н., доцент, доцент кафедри банківської справи,
Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана,

Лук'янчук Д. Ю.

студент 5 курсу спеціалізації “Банківський менеджмент”,
Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМ РИЗИКОМ

Процеси фінансової глобалізації, інтенсифікація міжнародних зв'язків, активізації торговельних та фінансових операцій, що характеризують сучасний розвиток світової економічної системи, обумовлюють постійне зростання обсягів торгівлі іноземною валютою. Цілодобове безперервне функціонування світового валютного ринку призводить до постійного коливання валютних курсів і підвищення валютного ризику.

Валютна позиція – це різниця між сумою активів і позабалансових вимог у певній іноземній валюті та сумою балансових і позабалансових зобов'язань у тій самій валюті. Існує валютна позиція відкрита та закрита. Відкрита валютна позиція поділяється на валютну позицію довгу, коли сума активів у іноземній валюті перевищує суму відповідних активів, та коротку, коли навпаки, сума пасивів перевищує суму активів. Відкрита коротка валютна позиція показує від'ємне значення, довга відкрита позиція показує додатне значення, а закрита має нульове значення. Слід зауважити, що відкрита валютна позиція несе за собою підвищений ризик, але також характеризується і підвищеним прибутком [1].

В Україні валютна позиція регулюється Національним Банком України. Встановлення лімітів має на меті забезпечення стабільності на валютному ринку та зниження ризиків які несуть банки на цьому ринку, а також обмеження операцій з купівлі-продажу іноземних валют та банківських металів [2].

Щоб зрозуміти чи дотримуються банки ліміту відкритої валютної позиції, було проаналізовано такі банки, як “ПриватБанк” та “Райффайзен Банк Аваль”, оскільки, згідно методології Національного Банку України, ці два банки відносяться до системно важливих банків. Знехтування, в даному випадку, лімітів може вплинути негативно на банківську систему України загалом [3].

Аналіз валютної позиції “ПриватБанк” показує, що в період з 2016 по 2018 рр. займає коротку валютну позицію, в 2016 році валютна позиція складала 79358000 тис. грн., в 2018 році валютна позиція складала 50606000 тис. грн.

Таблиця 1

Валютні позиції “ПриватБанку” та “Райффайзен Банку Аваль” протягом 2016 – 2018 рр., тис грн

Банк	У всіх валютах		
	2016	2017	2018
ПриватБанк	-79 358 000	-67 685 000	-50 706 000
Райффайзен Банк Аваль	-273 478	-175348	-103192

Джерело: побудовано за даними [5 – 8]

В “Райффайзен Банк Аваль” спостерігається схожа тенденція як і “ПриватБанк” стосовно валютної позиції, в період з 2016 по 2018 рр. валютна позиція коротка. В 2016 році усього валютна позиція складає 273478 тис. грн., в 2018 році валютна позиція складала 103192 тис. грн.

Таблиця 2

Регулятивний капітал “ПриватБанку” та “Райффайзен Банку Аваль” протягом 2016 – 2018 рр., тис грн.

Банк	2016	2017	2018
ПриватБанк	3 136 000	17 569 000	19 556 000
Райффайзен Банк Аваль	8 809 482	10 475 802	1 128 391

Джерело: побудовано за даними [5 – 8]

Національний банк України встановлює ліміт загальної відкритої валютної позиції банку (Л13), це співвідношення загальної величини відкритої валютної позиції банку за

всіма іноземними валютами та банківськими металами в гривневому еквіваленті до регулятивного капіталу банку [4].

Для того щоб зрозуміти чи дотримуються обрані банки лімітів було проаналізовано показник Л13 (табл. 3).

Таблиця 3

**Ліміт загальної відкритої валютної позиції “ПриватБанку” та
“Райффайзен Банку Аваль” протягом 2016 – 2018 рр., %**

Банк	У всіх валютах			Ліміт	
	2016	2017	2018	До 2018	01.07.2018
ПриватБанк	-2 530,55	-385,25	-259,29	3(8)%	5(5)%
Райффайзен Банк Аваль	-3,10	-1,67	-9,15		

Джерело: розраховано автором за даними [5 – 8]

“ПриватБанк” з 2016 по 2018 рр. не дотримується ліміту валютної позиції який складає 8 % за короткою позицією. В 2016 році показник Л13 в “ПриватБанку” складав 2 530,55 % в 2018 році складає 259,29 %, що може свідчити про отримання значного валютного ризику, який з часом може вплинути як на діяльність самого банку та його фінансового становища, так і на фінансове становище економіки України загалом, адже “ПриватБанк” є державним та системно важливим банком. Слід зауважити, що показник Л13 “ПриватБанку” в період з 2016-2018 рр. спостерігається тенденція до зменшення, що є позитивним фактором, адже таким чином банк зменшує вплив валютного ризику на діяльність банку.

“Райффайзен Банк Аваль” в період 2016 – 2017 рр. дотримувався ліміту показника Л13. В 2016 році показник Л13 складав 3,10 при ліміті 8 %, і в наступному періоді також валютна позиція була в межах ліміту і складала 1,67 % при ліміті 8 %. У 2018 році показник Л13 складає 9,15 %. В 2018 році граничний ліміт по відкритій позиції з 8 % зменшився до 5 %, і саме в цей період спостерігається перевищення даного показника майже в два рази, звичайно не так критично як у “ПриватБанку”, але все ж таки банк наражається на додаткові ризики. Це може свідчити про те, що у разі девальвації гривні “ПриватБанк” та “Райффайзен Банк Аваль” зазнають суттєвих збитків, що може вплинути на фінансовий стан банківського сектору економіки України.

Таким чином, банки є активними учасниками валютного ринку, із цього витікає, що банки приймають на себе валютний ризик, тому дотримання показника Л13 є важливим елементом управління валютною позицією банку. Недотримання лімітів відкритої валютної позиції може негативно вплинути як на банк так і на банківський сектор в цілому, адже згідно нової методології Національного банку України, не тільки “ПриватБанк”, а й “Райффайзен Банк Аваль” є системно важливими банками. Тому, банк повинен аналізувати за яким напрямом буде йти валютний курс, і опиратися на це коли буде управляти валютною позицією. За останній досліджуваний рік, а саме в 2018 році “ПриватБанк” та “Райффайзен Банк Аваль” недотримувалися ліміту показника Л13, це свідчить про взяття додаткового ризику, і також свідчить про те, що треба більше уваги приділяти управлінню валютною позицією.

Список літератури

1. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2012.
2. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні // Постанова Національного банку України від 28.08.2001 р. № 368. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
3. Офіційний сайт НБУ / перелік системно важливих банків / ред. від 01.07.2019. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=98181764&cat_id=55838.
4. Офіційний сайт НБУ / значення лімітів відкритої валютної позиції банків / ред. від 20.06.2018. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=72044939&cat_id=55838.
5. Офіційний сайт Райффайзен банк Аваль / Річний звіт Райффайзен банк Аваль за 2017 р. URL: <https://www.aval.ua/storage/files/richnij-zvit-za-2017-rik.pdf>.
6. Офіційний сайт Райффайзен банк Аваль / Річний звіт Райффайзен банк Аваль за 2018 р. URL: https://www.aval.ua/storage/files/konsolidovana-richna-finansova-zvitnist-za-2018r-iz-visnovko-1_1556020501.pdf.
7. Офіційний сайт ПРИВАТБАНК. Річний звіт ПРИВАТБАНК за 2017 р. URL: https://static.privatbank.ua/files/year_zvit_05_05.pdf.
8. Офіційний сайт ПРИВАТБАНК. Річний звіт ПРИВАТБАНК за 2018 р. URL: https://static.privatbank.ua/files/PB_ConsUkr_2019.04.23FINAL2.pdf.